

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500797 Educació Infantil	FB	3	2

Professor de contacte

Nom: Silvia Blanch Gelabert

Correu electrònic: Silvia.Blanch@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Rosa Fortuny Guasch

Prerequisits

Tot i que no és una assignatura que tingui prerequisits per a ser matriculada, es recomana haver cursat l'assignatura de segon "Processos educatius i aprenentatge" per tal de facilitar la comprensió dels continguts treballats.

Les competències i l'opció metodològica que es pren sí que requereixen una actitud participativa de l'estudiantat, que es concreta en l'assistència i participació activa a l'aula, la predisposició a canvis conceptuals, el treball de lectura prèvia dels textos que es treballen a classe i el treball col·laboratiu amb els companys del petit grup.

Objectius

Aquesta assignatura forma part de la matèria "Dificultats d'aprenentatge i trastorns del desenvolupament". En el marc de l'escola inclusiva actual, es fa necessari un context en el que el docent com agent d'innovació i gestió de la diversitat faciliti la transformació de l'escola ordinària a fi i efecte d'augmentar la seva capacitat per atendre a tot l'alumnat d'educació d'infantil.

Els objectius formatius a aconseguir són:

1. Promoure una visió positiva de la diversitat a l'aula dins del marc de l'escola inclusiva.
2. Conèixer les diferents necessitats educatives de suport per tal de facilitar el procés d'inclusió.
3. Adaptar processos d'ensenyament i aprenentatge per donar resposta a les necessitats educatives de tot l'alumnat en contextos de diversitat.
4. Entendre la necessitat de la cooperació entre els diferents agents (professional, familiar, comunitari) implicats en la tasca educativa.

Competències

- Adquirir recursos per afavorir la integració educativa d'estudiants amb dificultats.

- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que atenguin a les singulars necessitats educatives dels estudiants, a la igualtat de gènere, a l'equitat i al respecte als drets humans.
- Fomentar la convivència a l'aula i fora d'ella i abordar la resolució pacífica de conflictes.
- Identificar dificultats d'aprenentatge, disfuncions cognitives i les relacionades amb l'atenció.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Observar sistemàticament contextos d'aprenentatge i convivència i saber reflexionar sobre ells.
- Promoure i facilitar els aprenentatges en la primera infància, des d'una perspectiva globalitzadora i integradora de les diferents dimensions cognitiva, emocional, psicomotora i volitiva.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Saber informar a altres professionals especialistes per abordar la col·laboració del centre i del mestre en l'atenció a les necessitats educatives especials que es plantegin.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar experiències de bones pràctiques en el procés d'inclusió educativa per abordar processos de col·laboració entre els diferents agents educatius.
2. Aportar idees i saber-les integrar en el treball conjunt de l'equip.
3. Comprendre el procés d'inclusió educativa per analitzar la pràctica docent i el context institucional que l'engloba.
4. Conèixer els diferents professionals especialistes que col·laboren amb la institució educativa.
5. Conèixer les diferents capacitats i ritmes d'aprenentatge dels estudiants per aplicar els recursos i serveis educatius que milloren l'atenció a la diversitat.
6. Desenvolupar actituds favorables vers la intervenció per al desenvolupament de totes les persones, respectant el seu context sociocultural i natural.
7. Desenvolupar un treball col·laboratiu, en equip, com a pas previ per al treball en xarxa.
8. Dissenyar estratègies didàctico-organitzatives d'acord amb les necessitats i característiques de l'alumnat.
9. Dissenyar una seqüència d'ensenyament i aprenentatge que respecti la globalitat i singularitat de cada infant.
10. Elaborar recursos didàctics per donar resposta a les necessitats específiques de l'alumnat amb necessitats educatives relacionades amb l'afectivitat, les emocions i la conducta en un context d'escola inclusiva.
11. Fomentar les interaccions positives entre iguals per la resolució de conflictes.
12. Integrar i analitzar les dades i informacions dels diferents tipus d'observació.
13. Prendre consciència de la importància de les interaccions entre iguals en el desenvolupament de la convivència.
14. Reconèixer el valor social de l'educació i el valor de la diversitat d'idees, persones i situacions.
15. Reconèixer el valor social de l'educació i el valor de la diversitat per adquirir recursos que afavoreixin la inclusió educativa.
16. Reconèixer els diferents models de sostenibilitat en les propostes educatives.
17. Reconèixer la identitat de l'etapa i les seves característiques cognitives, psicomotores, comunicatives, socials i afectives.
18. Reflexionar sobre pràctiques observades a l'aula per tal d'avaluar els processos d'ensenyament i aprenentatge presents, en funció dels continguts de l'assignatura.
19. Utilitzar correctament les tècniques i recursos d'observació i anàlisi de la realitat tot presentant conclusions sobre els processos observats.

Continguts

Bloc 1: marc conceptual i normatiu sobre l'atenció a la diversitat i el procés d'inclusió.

- 1.El concepte de diversitat a nivell personal i sociocultural.
- 2.Perspectiva històrica de l'atenció a la diversitat: de la integració a la inclusió.

3. Escola inclusiva i concepte de necessitats educatives. Normativa i directrius nacionals i internacionals.

4.L'escola inclusiva a Catalunya.

Bloc 2: la resposta educativa en el context de l'escola inclusiva.

5. Institucions i professionals de suport a l'escola i les famílies.

6. Estratègies didàctiques organitzatives per atendre la diversitat (l'aprenentatge cooperatiu, racons, ambients d'aprenentatge, etc.).

7. Percepcions, vivències i actituds per part dels docents, de les famílies i de l'entorn social.

Bloc 3: condicions que poden comportar necessitats específiques de suport.

8. Avaluació psicopedagògica. Concepte, finalitat, procediment.

9. Dificultats d'ordre cognitiu, sensorial, motriu, social, emocional i de comportament.

10. Dificultats en els aprenentatges.

Metodologia

Presencial en gran grup (15 hores)

Presentació per part del professorat dels continguts i qüestions bàsiques del temari. Es realitza amb tot el grup classe i permet l'exposició dels principals continguts a través d'una participació oberta i activa per part dels estudiants. S'afavorirà el treball individual, en parelles i grup. Les classes presencials en gran grup poden implicar un treball autònom previ o posterior.

Seminaris (30 hores)

Espais de treball en grup reduïts (1/2 part del gran grup) supervisat pel professorat on mitjançant anàlisi de lectures, documents, casos o activitats diverses s'aprofundeix en els continguts i temàtiques treballades en el gran grup (elaboració de mapes conceptuals, propostes didàctiques, grups de discussió, presentacions orals, etc).

S'afavorirà la participació activa de l'alumnat de manera individual, per parelles i en equip. Les classes presencials en els seminaris poden implicar un treball autònom previ o posterior.

Autònomes (75 hores)

El treball autònom pretén preparar o consolidar el treball fet a l'aula. En el pla de treball s'especificaran els treballs i les dates d'entrega, tot i que poden haver algun treball autònom que s'encarregui a l'aula si es creu que pot facilitar o millorar l'adquisició i consolidació dels aprenentatges. L'activitat autònoma serà en alguns casos de tipus individual i d'altres en grup. Implicarà activitats com: observacions, entrevistes, cerca de bibliografia o informació, lectures, mapes conceptuals, treballs en grup, reflexions, síntesi, anàlisi de casos, entre d'altres.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Presencial en gran grup	15	0,6	1, 3, 4, 5, 6, 11,

Tipus: Supervisades

Seminaris (la meitat de l'alumnat del gran grup), tutories i avaluació.	35	1,4	2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18
---	----	-----	--

Tipus: Autònomes

Treball autònom individual o en grup. El treball es concretarà al pla de treball o a l'alua i implicarà activitats com: observacions, treballs en grup, reflexions, síntesis, anàlisi de casos, entre d'altres	50	2	3, 8, 9, 12, 17, 18, 19
--	----	---	----------------------------

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es durà a terme durant tot el semestre a través d'una carpeta d'aprenentatge. L'avaluació dels blocs constarà d'entregues d'evidències durant el procés i una evidència final de cada bloc.

Bloc 1: s'iniciarà a mitjans de febrer i finalitzarà a mitjans de març.

Bloc 2: s'iniciarà a mitjans de març i finalitzarà a finals d'abril.

Bloc 3: s'iniciarà a principis de maig i acabarà a finals de juny.

S'espera que l'estudiant adquireixi una formació bàsica de cada un dels blocs i per tant, per poder superar l'assignatura, s'ha d'aprovar cada un dels tres blocs de continguts. Només es farà la nota mitja de tots els blocs si tots els treballs i proves de cada un dels blocs estan aprovades amb una puntuació mínima d'un cinc sobre deu. Els resultats de cada una de les avaluacions es publicaran al campus en el termini màxim d'un mes després de la seva entrega, i s'oferirà una data de revisió dintre dels 10 dies següents a la seva publicació.

L'assistència a classe és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de classes, en cas contrari es considerarà no presentat o suspès.

Si un estudiant suspen una activitat, l'equip docent estudiarà el cas i decidirà si l'estudiant suspès té dret o no a la recuperació de l'activitat suspesa i de quina manera es podrà intentar recuperar. Així, els estudiants que durant el curs hagin fet un seguiment adequat de l'assignatura (assistència, participació i lliuraments) i tot i així els quedi algun aspecte concret no assolit, se'ls donarà l'oportunitat de poder superar la matèria, o bé realitzant un treball autònom i individual addicional, o bé una prova escrita o ambdues. Si finalment no recupera les activitats d'avaluació de cada un dels blocs, significarà que no ha assolit el mínims esperats i suspensarà l'assignatura amb una qualificació final que serà la nota de l'activitat suspesa o la mitjana corresponent de les activitats suspeses dels blocs.

IMPORTANT

Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri, en les activitats que se li proposin, una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent.

La còpia o plagi de material constitueixen un delictes que serà sancionat amb un zero a l'activitat i no es tindrà dret a reavaluar-la. Recordem que es considera "còpia" un treball que reproduïx tot o gran part del treball d'un/a altre/a company/a. "Plagi" és el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, sense citar les fonts, siguin en paper o en format digital. Podeu veure la documentació de la UAB sobre "plagi" a: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html

Qualsevol canvi realitzat en els continguts de la guia i/o programa de l'assignatura durant el curs serà acordat amb l'alumnat que assisteixi aquell dia a classe on es discuteixi el possible canvi i s'anunciarà posteriorment al

campus virtual de l'assignatura. Igualment, els continguts exposats en el cronograma inicial de cada bloc, poden variar si s'arriba a un acord entre el professor/-a i l'alumnat que assisteixi a la classe el dia que es proposi. Si s'acorda la modificació en la guia i/o programa serà informat a través de les notícies del moodle de l'assignatura. Els canvis poden permetre ajustar els continguts a les característiques, coneixements, interessos i ritmes particulars del grup classe.

Tota aquesta informació i d'altra addicional es penjarà al·l'ini del curs en el moodle de l'assignatura que farem servir com a eina de comunicació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Bloc I. Les evidències d'avaluació del temari es relacionen amb els temes 1,2,3 i 4	35%	13,5	0,54	1, 3, 6, 12, 14, 15, 16, 18, 19
Bloc II. Les evidències d'avaluació estan vinculades als temes 5,6 i 7	30 %	14	0,56	1, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 18
Bloc III. Les evidències d'avaluació es relacionen amb els temes 8,9 i 10	35%	22,5	0,9	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 12, 17, 18, 19

Bibliografia

LECTURES OBLIGATÒRIES

- Blanch, S. (2016). L'Educació Inclusiva. A D. Vilalta i L. Martín (Coords.), L'Educació Infantil avui: reptes i propostes (pp.23-30). Bellaterra: ICE UAB.
- Giné, C. (coord.). (2009). La educación inclusiva. De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado. Barcelona: ICE- Horsori.
- Altres lectures obligatòries s'aniran informant per a cada bloc temàtic.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA

AA.DD. (2007). Estratègies per anar cap una escola inclusiva. Àmbits de Psicopedagogia, 21, 20-24.

AAIDD. Asociación Americana de Discapacidades intelectuales y del desarrollo (2011). Discapacidad Intelectual. Definición, clasificación y sistemas de apoyo. Madrid: Alianza Editorial.

Ainscow, M. (2004). Desarrollo de escuelas inclusivas: ideas, propuestas y experiencias para mejorar las instituciones escolares. Madrid: Narcea.

Albertí, M. i Romero, L. (2010). Alumnado con discapacidad visual. Escuela inclusiva: alumnos distintos pero no diferentes. BCN: Graó.

Aldámiz-Echevarría, M.M., Alsinet, J., Bassedas (et al.)(2006) Com ens ho fem?. Propostes per educar en la diversitat. BCN: Graó.

Alegret, J., Castanys, E. i Sellarès, R. (2010). Alumnado en situación de estrés emocional. Escuela inclusiva: alumnos distintos pero no diferentes. BCN: Graó.

Arnaiz, P. (2007). Cómo promover prácticas inclusivas en educación secundaria. Perspectivas. Revista de los centros del profesorado de Andalucía, 14, diciembre. Consejería de Educación de la Junta de Andalucía.

Bassedas, E. (2010). Alumnado con discapacidad intelectual y retraso del desarrollo. Escuela inclusiva: alumnos distintos pero no diferentes. BCN: Graó.

Barton, L. (2009). Estudios sobre la discapacidad y la búsqueda de la inclusividad. Observaciones. Revista de educación, 349, 137-152.

Bonals, J. i Sánchez-Cano, M. (cords.) (2007). La evaluación psicopedagógica. Barcelona: Graó.

- Booth, T. y Ainscow, M. (2005). Index per la inclusió. Guia per a l'avaluació i millora de l'educació inclusiva. Traducció catalana. ICE-UB-Departament d'educació. Generalitat de Catalunya.
- Cardona, M.C., Gomar, C., Palmés, C., Sadurní, N. (2010). Alumnado con pérdida auditiva. Escuela inclusiva: alumnos distintos pero no diferentes. BCN: Graó.
- Casanova, M.A. (2009). Inclusión educativa en un horizonte de posibilidades. Madrid: La Muralla.
- Castelló, A. i Martínez, M. (1999). Alumnat excepcionalment dotat intel·lectualment. Identificació i intervenció educativa. Generalitat de Catalunya (15).
- Castillo, T. (2007). La discapacidad está en función del medio en que la persona se desenvuelve. A T. Castillo, Déjame intentarlo. La discapacidad: hacia una visión creativa de las limitaciones humanas. (pp. 75-84).
- Colomer, T., Masot, M^a. T. i Navarro, I. (2007). La evaluación psicopedagógica. A Bonals, J. i Sánchez-Cano, M. (coord.) La evaluación psicopedagógica. Barcelona: Graó. (p-13-21).
- Departament d'Educació (2008): Aprender juntos per conviure junts. Pla d'acció 2008-2015. Generalitat de Catalunya.
- Duran, D., Giné, C. i Marchesi, A. (2010). Guia per a l'anàlisi, valoració i reflexió de pràctiques inclusives. Barcelona: Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya.
- East, V. i Evans, L. (2010). Guia práctica de Necesidades Educativas Especiales. Madrid: Morata.
- Echeita, G, Verdugo, MA y cols (2008). "La inclusión educativa del alumnado con necesidades educativas especiales asociadas a la discapacidad, en España. Un estudio prospectivo y retrospectivo de la cuestión vista de las organizaciones no gubernamentales de personas con discapacidad"
- http://www.uam.es/personal_pdi/stmaria/sarrio/DOCUMENTOS,%20ARTICULOS,%20PONENCIAS,/Informe_fi
- Gómez, A., Viguer, P., i Cantero, M. J. (Coord.) (2010). Intervención temprana. Desarrollo optimo de 0 a 6 años. Madrid: Pirámide.
- Gonzalez, R., Guinart, S. (2010). Alumnado con situación de riesgo social. Escuela inclusiva: alumnos distintos pero no diferentes. BCN: Graó.
- Hortal, C., Bravo, A., Mitjà, S. i Soler, J.M. (2010). Alumnado con trastornos del espectro autista. Escuela inclusiva: alumnos distintos pero no diferentes. BCN: Graó.
- Lozano, J., Cerezo, M.C. i Alcaraz, S. (2015). Plan de atención a la diversidad. Madrid: Alianza Editorial.
- Macarulla, I, y Saiz, M, (2009). Bases prácticas d'escola inclusiva. La inclusió d'alumnat amb discapacitat: Un repte, una necessitat. Barcelona: Graó.
- Marchesi, A., Coll, C. i Palacios, J. (1999). Desarrollo psicológico y educación. T.III. Trastornos del desarrollo y necesidades educativas especiales. Madrid: Alianza Editorial.
- Marchesi, A. (1990). Del lenguaje de la deficiencia a las escuelas inclusivas. A A. Marchesi, C. Coll i J. Palacios (Comp.) Desarrollo psicológico y educación. III. Trastornos del desarrollo y necesidades educativas especiales. Alianza Editorial. (pp.21-43).
- Martinez, M., Guirado, A. (2010). Alumnado con altas capacidades. Escuela inclusiva: alumnos distintos pero no diferentes. BCN: Graó.
- Mas, J.M^a i Giné, C. (2010). Cap. V. La familia con un hijo con dificultades o trastornos en el desarrollo. A C.C Mechó, A. Fornós, C. Giné, J.M^a. Mas, i F. Pegenaute, La atención temprana. Un compromiso con la infancia y sus familias. Barcelona: UOC. (pp. 59-80).
- Miquel, E. i Duran, D. (2007). Portant a la pràctica l'Índex per a la inclusió. Àmbits de psicopedagogia, 21, 15-19.
- Moya, J. i Anguera, T. (2010). Problemes de comportament en infants i adolescents a Catalunya: trastorns per dèficit d'atenció i trastorns de conducta, necessitats educatives que generen. Generalitat de Catalunya. Educació Inclusiva.
- Oller, C., Colomé, E. (2010). Alumnado de otras culturas. Acogida y escolarización. Escuela inclusiva: alumnos distintos pero no diferentes. BCN: Graó.
- ONU (2006). Convención de la ONU sobre los derechos de las personas con discapacidad. New York: ONU.
- Puigdemà, I. (2004): Incluir es sumar. Comunidades de aprendizaje como modelo de escuela inclusiva. Aula de innovación educativa, 131, 47-50.
- Pujolàs, P. (2004). Aprender juntos alumnos diferentes. Barcelona: Octaedro.
- Pujolàs, P. (2006). Cap a una educació inclusiva. Vic: Eumo.
- Roca, E., Carmona, J., Boix, C., Colomé, R., López, A., Sanguinetti, A., Caro, M., Sans Fitó, A. (coord.) (2010). El aprendizaje en la infancia y la adolescencia. Claves para evitar el fracaso escolar. Esplugues de Llobregat: Hospital Sant Joan de Déu.

Rose, D and Meyer, A. (2006). A practical reader in universal design for learning. Harvard Education Press.

Rose, D. H. (2001). Universal Design for Learning: Deriving Guiding Principles from Networks that Learn. *Journal of Special Education Technology* 16(1), 66-70.

Rosell, C.(2010). Alumnado con discapacidad motriz. Escuela inclusiva: alumnos distintos pero no diferentes. BCN: Graó.

Ruiz, R. (2008). Plans múltiples i personalitzats per a l'aula inclusiva. Vic. Eumo.

Rustemier, S. y Booth, T. (2005). Learning about the Index in use. Bristol: CSIE.

Sans, A. (2008). Per què em costa tant aprendre?. Trastorns de l'aprenentatge. Barcelona: Hospital de Sant Joan de Déu-UB-Edebé.

Skliar, C. (2008). La pretensión de la diversidad o la diversidad pretenciosa. Monográfico: A propósito de la diversidad. *Kikiriki*, 89, 30-37.

Susinos, T. (2009). Escuchar para compatir. Reconociendo la autoridad del alumnado en el proyecto de una escuela inclusiva. *Revista de Educación*, 349, 119-136.

Stainback, S. (2001). L'educació inclusiva: definició, context i motius. *Suports: Revista Catalana d'Educació Inclusiva*, 5(1), 18-15.

Stainback, S i Stainback, W. (2004). Aulas inclusivas. Un nuevo modo de enfocar y vivir el currículum. Madrid: Narcea.

UNESCO (2000). Educación para todos: cumplir nuestros compromisos comunes. Forum educativo mundial de Dakar. <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001211/121147S.pdf>

UNESCO (2008). Las dimensiones inclusivas del derecho a la educación:bases normativas. Marco conceptual . Paris: UNESCO.

Urmeneta, M. (2010) Alumnado con problemas de salud. Escuela inclusiva: alumnos distintos pero no diferentes. BCN: Graó.

REVISTES

Journal of Inclusive Education. London: Routledge

Revista de l'Associació Catalana d'Atenció Precoç (ACAP). Barcelona

Revista de Educación Especial. Salamanca. Amarú.

Revista de Educación Inclusiva. Universidad de Jaén.

Revista Española de Síndrome de Down. Santander: Fundación Síndrome de Down.

Revista Internacional de Educación Inclusiva. Chile.Siglo Cero. Madrid: FEAPS.

Suports. Revista Catalana d'Educació inclusiva i Atenció a les diversitats. Vic: EUMO.

PÀGINES WEBS COMPLEMENTARIES

Centro para el control y la Prevención de Enfermedades. Detección del Autismo en forma temprana.

<http://www.cdc.gov/spanish/especialesCDC/DetecteAutismo/>

Centro para el control y la Prevención de Enfermedades. Indicadores de Desarrollo.

<http://www.cdc.gov/ncbddd/Spanish/actearly/milestones/index.html>

Clasificación Internacional del Funcionamiento, de la Discapacidad y de la Salud - CIF

<http://usuarios.discapnet.es/disweb2000/cif/index.htm>

Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya. Professorat. Educació inclusiva.

<http://www20.gencat.cat/portal/site/Educacio>

Fundació FARO. Sant Joan de Déu. Observatori de salut de la Infància i l'Adolescència.

<http://www.faroshjd.net>

Portal d'Educació

<http://www.edu365.cat/>

Servei d'Informació sobre Discapacitat (SID). Ministeri de Sanitat, Política Social i Igualtat / Universitat de Salamanca.

<http://sid.usal.es>

Transforming education through Universal Design for Learning. National Center on Universal Design for Learning

<http://www.cast.org/>

<http://www.youtube.com/watch?v=bDvKnY0g6e4>

UNESCO. Educació. Publicacions sobre educació inclusiva.

<http://www.unesco.org/es/education/publications/>

XTEC. Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya

<http://phobos.xtec.cat/edubib/intranet/>

<http://www.xtec.cat/dnee/>

<http://www.xtec.cat/eap/index.htm>